

عقاید و افکار شیعیان زیدی

پدیدآورده (ها) : کردی، حمیدرضا؛ پاکیزه، محمود
میان رشته ای :: پیام :: پاییز 1394 - شماره 115
از 61 تا 75

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1084569>

دانلود شده توسط : رسول جعفریان
تاریخ دانلود : 17/01/1396

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

عقاید و افکار شیعیان زیدی

حمیدرضا کردی *

محمود پاکیزه **

چکیده

قیام الحوثی‌ها (انصارالله) - از شیعیان زیدیۀ یمن - که برآمده از عقاید، افکار و آموزه‌های مذهبی آن‌هاست، مدتی است معادلات غرب آسیا را تحت شعاع خود قرار داده و نظر جهانیان را به خود معطوف کرده است. عوامل داخلی و خارجی در شکل‌گیری این جنبش بسیار مؤثر بوده؛ همین امر ما را بر آن داشت چپستی و تاریخ شکل‌گیری عقاید و افکار زیدیان یمن و جنبش انصارالله و دیگر عوامل آن را بررسی کنیم تا از این رهگذر به چرایی، حقیقت و ماهیت این قیام بیشتر پی ببریم.

واژگان کلیدی:

عقاید، افکار، زیدیۀ، انصارالله، قیام

*. پژوهشگر پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، Dana.124000@yahoo.com

**. عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، Mahmood-palizeh@yahoo.com

زندگی و شخصیت زید بن علی (ع)

در خصوص ولادت و شهادت زید بن علی (ع) اختلاف نظر است؛ به طوری که، سال های ۷۵، ۷۸ و ۸۰ هجری را زمان ولادت، و سال های ۱۲۰، ۱۲۱ و ۱۲۲ را هنگام شهادت او خوانده اند. ولی قول مشهور این است که مجموع دوران زندگی ایشان ۴۲ سال بوده است (امین، ۱۴۰۳ق، ج ۷: ۱۰۷). ائمه معصوم (ع) شخصیت زید را ستوده اند و او را به علم و دانش، تهجد و تقوا، زهد و پرهیزگاری، شجاعت و ظلم ستیزی وصف کرده اند. مرحوم شیخ مفید در باره او می گوید:

زید بن علی بن الحسین پس از حضرت باقر (ع) شخصیت ممتاز در میان برادران خود بود. فردی عابد، پرهیزگار، فقیه، سخاوتمند و شجاع به شمار می رفت و به انگیزه امر به معروف و نهی از منکر و خون خواهی جدش حسین بن علی (ع) قیام کرد (شیخ مفید، ۱۴۱۳ق: ۱۷۱).

کثرت انس او با قرآن سبب توصیف او به «حلیف القرآن» (هم پیمان با قرآن) شده بود.

وقتی خبر شهادت وی به امام صادق (ع) رسید، آن حضرت پس از ادای کلمه ی استرجاع «إِنَّا لِلَّهِ وَاِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ»، فرمود:

پاداش عمومی را از خدا می خواهم. او عمومی خوبی بود؛ فردی بود که از دین و دنیای ما دفاع می کرد. سوگند به خدا او به شهادت رسید، چنان که یاران رسول خدا و علی و حسین (ع) به شهادت رسیدند (ابن بابویه، ۱۳۷۸ق، ج ۱: ۲۵۲).

گرچه در احادیث شیعه روایاتی نیز دال بر نکوهش زید یافت می شود، ولی این روایات از نظر سند در خور اطمینان نیستند، و از نظر عدد نیز شمار روایات مدحی، بسیار بیشتر از روایات ذم است؛ از این رو، محققان روایات ذم را مردود دانسته اند.

آثار علمی زید شهید (ع)

۱. تفسیر غریب القرآن: که در آن به تفسیر آیات مشکل قرآن پرداخته است؛
۲. الصفة: این کتاب با استناد به آیات قرآن کریم به بیان فضایل پیامبر (ع) و اهل بیت (ع) و برتری آنان بر دیگران پرداخته است؛

مورخان ملل و نحل، این باورها را به زید نسبت داده‌اند، ولی دلیلی بر درستی این نسبت اقامه نکرده‌اند.

بنابراین دلیلی در دست نیست که زید در مسائل صفات خداوند، قضا و قدر، حکم مرتکبان کبایر، بداء، رجعت، مهدویت و نظایر آن، مخالف عقیده ائمه اهل بیت علیهم‌السلام بوده باشد. از او روایت شده است: «هر کس آماده جهاد است به من ملحق شود، و هر کس علم و دانش می‌جوید به برادرزاده‌ام جعفر روی آورد» (خزاز رازی، ۱۴۰۱ق: ۳۰۲).

۳. رساله الى علماء الأمة: در این رساله خطاب به علمای امت اسلامی، اهداف دعوت و قیام خود را شرح داده است.

۴. مناسک الحج: در بیان مناسک حج است؛

۵. مجموعه فقهی و حدیثی که به «مسند امام زید» معروف است. دانشمندان زیدی نسبت این کتاب را به زید پذیرفته و بر آن‌اند که این نخستین کتابی است که در فقه و حدیث نگارش یافته است.

امامت از دیدگاه زیدیه

زید در مسئله امامت عقیده‌ای برخلاف شیعه اثناعشریه نداشت، ولی فرقه زیدیه در مسئله امامت عقیده‌ای ویژه دارند؛ آنان برای امامت شروط زیر را بر می‌شمرند:

۱. از اولاد فاطمه زهرا علیها‌السلام باشد - خواه حسنی و خواه حسینی - زیرا پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرموده است: «الْمُهْدِي مِنْ عَتَرَتِي مِنْ وَلَدِ فَاطِمَةَ» (مجلسی، ۴۳۱۴۰ه: ق: ۳۶۸)؛

عقاید زید شهید علیه‌السلام

زید از مخزن علوم خاندان رسالت، یعنی پدر و برادر بزرگوار خود (امام زین العابدین و امام محمد باقر علیهم‌السلام) علم و دانش آموخت؛ بدین ترتیب درباره مسائل مربوط به مبدء و معاد با عقاید امامیه همسو بود، این نکته را می‌توان در بررسی آثار منسوب به او مشاهده کرد. بنابراین در برخی زمینه‌ها، عقاید مخصوص زیدیه در حقیقت، از دیگر پیشوایان زیدیه است و نه از شخص زید شهید؛ یعنی دانشمندان زیدیه، و برخی

۲. عالم به شریعت باشد تا بتواند مردم را به احکام دینی هدایت کند و موجب گمراهی آنان نشود؛

۳. زاهد باشد تا به اموال مسلمانان چشم طمع ندوزد؛

۴. شجاع باشد تا از جهاد با دشمنان نگریزد و سبب پیروزی آنان بر حق نگردد؛

۵. آشکارا به دین خدا دعوت کند و برای یاری دین خدا (قیام بالسیف) قیام مسلحانه کند؛

به باور آنان پیامبر اکرم ﷺ و ائمه پس از او تصریح کرده اند که هر کس صفات یاد شده را دارد، امام خواهد بود و اطاعت او بر مسلمانان واجب است؛ آنان این نگرش را «نص خفی» نامیده اند.

باین حال، درباره امام حسن و امام حسین ﷺ قیام مسلحانه را لازم نمی دانند؛ زیرا پیامبر ﷺ درباره آنان فرموده است: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ إِمَامَانِ قَامَا أَوْ قَعَدَا» (مجلسی، ۱۴۰۳ هـ ق ۴۳: ۲۹۱)؛

از نظر آنان خالی بودن زمان از امام و وجود دو امام در یک زمان در دو منطقه دور از هم، جایز است.

با توجه به شرایط یاد شده، اینان امامت امام زین العابدین ﷺ را نمی پذیرند؛ زیرا او قیام مسلحانه نکرد، ولی فرزندش زید را امام می دانند، چون از دیدگاه آنان شرایط امام را دارا بود. (الشرفی القاسمی، ۱۴۱۵ ق: ۱۲۵-۱۲۶)؛

۶. از نظر زیدیه تقیه یا کتمان مذهب و باور دینی، برای امام جایز نیست.

گفتنی است، همه فرق زیدیه قیام حضرت مهدی ﷺ را در آخر الزمان باور دارند؛^۱ همچنین از دیگر باورهای مهمشان می توان به تأکید بر اصل امر به معروف و نهی از منکر اشاره کرد.

عقاید کلامی دانشمندان زیدیه

کلام زیدیه، از نظر روش، عقل گراست؛ یعنی عقل را معتبر می داند و با استفاده از دلایل عقلی به بحث و بررسی مسائل اعتقادی می پردازد و به شبهات پاسخ می دهد، چنان که از نظر اصول و مبادی کلامی نیز با کلام عدلیه (امامیه و معتزله) همسو است و مهم ترین اصل در کلام

۱. قیام حضرت مهدی نزد زیدیان امری مسلم است، اما برخی فرق زیدیه بر آن اند که آن حضرت هنوز به دنیا نیامده است.

عدلیه را - که همان حسن و قبح عقلی است - می پذیرد (ر.ک. گلبایگانی، ۱۳۸۱).

با استناد به رساله العقد الثمین (ر.ک. بدرالدین، ۱۹۷۲م) نمونه‌هایی از آرای کلامی آنان را درباره مسائل اعتقادی یادآور می‌شویم:

الف) صفات خبریه: درباره صفات خبریه از روش تأویل استفاده کرده‌اند. چنان‌که «ید» را به نعمت و قدرت، «وجه» را به ذات، «استوی» را به قدرت تفسیر کرده‌اند؛

ب) رؤیت خداوند: رؤیت بصری خداوند را محال و مستلزم حدوث و جسمانیت دانسته‌اند؛

پ) عدل و حکمت: درباره عدل و حکمت الهی گفته‌اند: خداوند فعل قبیح انجام نمی‌دهد، و آنچه به حکمت واجب است، ترک نمی‌کند. همه افعال او نیکوست، زیرا سبب انجام فعل قبیح یا جهل است یا نیاز، و خداوند عالم و بی‌نیاز است؛

ت) خلق افعال و اختیار: تعبیری در این باره با نظریه معتزله (اختیار) همسوست نه با نظریه امامیه (أمر بین الأمرین)، چنان‌که گفته است:

خداوند خالق افعال بندگان نیست، چگونه خداوند آنان را به کاری که خود می‌آفریند، امر کرده، و از کاری که قضای الهی به تحقق آن تعلق گرفته است نهی می‌کند؟ علاوه بر این، افعال انسان‌ها تابع قصد و اراده آن‌هاست، و قرآن کریم نیز کارهای انسان را به وی نسبت داده است؛ «قُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَكُنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ» (کهف: ۲۹): بگو: حق از سوی پروردگار شماست؛ هر کس می‌خواهد ایمان بیاورد و هر کس می‌خواهد کافر گردد.

ث) تکلیف «مالایطاق» قبیح است، و خداوند فعل قبیح انجام نمی‌دهد؛

ج) افعال ناروا متعلق اراده خداوند نیست؛ زیرا اراده فعل قبیح نارواست؛

چ) مرتکبان کبایر را فاسق می‌نامیم، نه کافر و نه مؤمن و اگر بدون توبه از دنیا بروند، «مخلد» در عذاب خواهند بود؛ از این روی، شفاعت نیز مخصوص مؤمنان است و نتیجه آن افزایش نعمت است، نه آمرزش گناه.

این عقیده با نظریه معتزله درباره مرتکبان کبایر و شفاعت همسوست. حاصل سخن اینکه کلام زیدیه آمیزه‌ای از عقاید امامیه و معتزله است و

بدین سبب نمی توان آن را مذهب کلامی مستقل به شمار آورد، با این حال علمای متقدم زیدیه، بیشتر از متأخران از احادیث ائمه اهل بیت علیهم السلام بهره گرفته اند (سبحانی، ۱۴۱۱ق، ج ۷: ۶۸).

فرقه های زیدیه

مشهورترین فرقه های زیدیه عبارت اند از:

۱. **جارودیه:** به پیروان ابی جارود، زید بن منذر همدانی (متوفای ۱۵۰ یا ۱۶۰ق) گفته می شود، وی در آغاز از اصحاب امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهم السلام بود، ولی به زیدیه پیوست؛
۲. **سلیمانیه یا جریریه:** پیروان سلیمان بن جریر را گویند؛
۳. **صالحیه و ابتریه:** «صالحیه» پیروان حسن بن صالح بن حی و «ابتریه» پیروان کثیر النواء ملقب به ابتر بودند.

زیدیه در گذر زمان

زید بن علی بن الحسین علیه السلام در محرم ۱۲۲ق، در کوفه شهید شد. با فاصله اندکی، فرزندش یحیی پرچمدار مبارزه با بنی امیه شد و در خراسان دست به قیام

زد. ولی حرکت او نیز در سال ۱۲۵ یا ۱۲۶ق، سرکوب شد و یحیی به شهادت رسید. قیام یحیی بن زید و شهادت او، آغازی بر روند فروپاشی نظام اموی و پس از آن روی کار آمدن عباسیان در سال ۱۳۲ق بود (اصفحانی، ۱۴۰۸ق/ ۱۹۸۷م: ۱۴۵-۱۵۰). در ادامه و پس از سلطه ظالمانه بنی عباس، علویان همچنان به مبارزات و قیام های خود ادامه دادند. زیدیه نیز به آنان پیوستند و به امامت آنان اعتقاد داشتند و دولت هایی نیز تشکیل دادند.

دولت ادریسیان

ادریس بن عبدالله از امامان زیدیه در سال ۱۷۲ق، پس از دعوت و بیعت قبایل مغرب دور، دولتی مستقل از دستگاه خلافت عباسی در آن سامان تأسیس کرد.

در خصوص زندگی ادریس بن عبدالله و جانشینان او اطلاعات چندانی در اختیار نیست و منابع زیدیه نیز کمتر به آن پرداخته اند، ولی مسلم است که ادریس پس از چند سال حکومت و احتمالاً در سال ۱۷۷ق، با دسیسه هارون الرشید مسموم شد و به

شهادت رسید. پس از شهادتش، عده‌ای از فرزندان و نوادگان او دولت ادریسیان را بیش از دو قرن استمرار بخشیدند و در مقطعی از قرن پنجم با کنار زدن امویان، بر اندلس نیز تسلط یافتند (رازی، ۱۹۹۵م: ۵۴-۶۷).

و برچیده شدن حکومت‌های محلی و از جمله حکومت «کیایان» در گیلان، مذهب زیدیه نیز در این منطقه دوام نیامد و به تدریج از میان رفت و پیروان زیدیه نیز به تدریج به مذاهب دیگر، و به ویژه به مذهب امامیه گرویدند.

دولت طبرستان و دیلمان

نخستین حضور پیشوایان زیدیه در ایران به قرن دوم هجری، و به قیام یحیی بن زید بن علی علیه السلام در خراسان و پس از آن به نهضت یحیی بن عبدالله در منطقه دیلمان بازمی‌گردد که هیچ‌یک موفقیت پایداری به دست نیاوردند.

در سال ۲۵۰ق، حسن بن زید بن محمد بن اسماعیل بن حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام، معروف به «داعی کبیر»، با کمک مردم دیلم و طبرستان قیام کرد و نخستین حکومت علویان زیدی را در شمال ایران تشکیل داد. این حکومت در طول چندین قرن با فراز و نشیب‌ها و فاصله‌های زمانی بسیار، تا قرن دهم هجری استمرار یافت (ر.ک. مرعشی، ۱۳۳۳: ۲۲۸-۲۵۹). پس از تسلط صفویان بر مناطق مختلف ایران

دولت یمن

هادی یحیی بن حسین بن قاسم رسی، متولد ۲۴۵ق، در سال ۲۸۰ق در یمن پایه‌گذار حکومتی مستقل به نام شیعیان زیدیه شد. از آن پس تا دوران معاصر، یمن و به ویژه بخش‌های شمالی آن به پایگاه سنتی زیدیه تبدیل شد و امامان و شخصیت‌ها و جریانات فکری بسیاری در آن منطقه ظهور کردند. در طول این مدت دولت عثمانی بارها برای اشغال یمن به این کشور حمله کرد و هر بار توسط امامان زیدیه که روحیه شجاعت و دلاوری بالایی دارند، ناکام ماند.

تحولات سریع جهانی و منطقه‌ای همچنان ادامه یافت و حکومت امامان زیدیه که شکلی موروثی و سلطنتی به خود گرفته بود، به تدریج توان رویارویی با موج جدید جمهوری خواهی و

تجددطلبی را از دست داد. در سال ۱۹۶۲ م، پس از مرگ امام احمد حمیدالدین و جانشینی فرزندش محمد بدر، در کودتایی نظامی که از برخی پشتوانه‌های خارجی نیز بهره می‌برد، حکومت امامان زیدیه سقوط کرد و از آن پس تاکنون زیدیه از قدرت سیاسی و به تبع آن از امامت مورد تأکید در مذهب زیدیه، فاصله گرفتند.

کشور یمن در جنوبی‌ترین منطقه شبه جزیره عربستان قرار دارد و سرزمینی است سبز و خرم. از نظر مذهبی حدود ۴۵ درصد جمعیت یمن را پیروان مکتب زیدیه تشکیل می‌دهند و اهل سنت آن دیار که بیشتر شافعی اند ۵۳ درصد و در صد اندکی هم شیعیان اثنا عشری و شیعیان اسماعیلیه هستند. شیعیان یمن همگی محب و شیفته اهل بیت علیهم‌السلام هستند و آداب و رسوم مذهبی آنان بسیار مشابه شیعیان دوازده امامی است. نکته جالب توجه اینکه، بالغ بر شش میلیون نفر از جمعیت ۲۶ میلیونی یمن از سادات و ذریه پیامبرانند که ۹۰ درصد آن‌ها سادات حسنی و بقیه سادات حسینی‌اند.

جنبش «الحوثی» به رهبری خانواده‌ای به نام «الحوثی» از سادات یمن شکل گرفت. ریشه‌های این جنبش، به گروه‌های سیاسی و شبه نظامی‌ای باز می‌گردد که در اواسط سال ۱۹۹۰ م، به رهبری حسین الحوثی، در قالب سازمان «شباب المؤمن» فعالیت می‌کرد. پیش از فعالیت جنبش الحوثی، صلاح احمد در سال ۱۹۸۶ م اتحادیه جوانان یمن را تأسیس کرد و در آن به جوانان یمنی در خصوص اصول انقلاب اسلامی ایران آموزش داد. با گسترش اسلام سلفی از سوی دولت عربستان در یمن، حسین الحوثی فعالیت‌های خود را به شکل منسجم‌تری آغاز کرد (ر.ک. الخضری، ۲۰۰۷). حسین الحوثی از سال ۲۰۰۳ م به طور فزاینده‌ای بر ضد اقدامات دولت سخنرانی کرد و تظاهرات ضد دولتی و ضد امریکایی را در یمن رهبری می‌کرد. دولت عبدالله صالح در صدد مقابله با او برآمد و در جریان دستگیری‌اش در سپتامبر ۲۰۰۴، او را به شهادت رساند (ر.ک. see.Zimmerman & Harnisch, 2010).

در مبانی اندیشه‌های سیاسی زیدیه امر به معروف و نهی از منکر جایگاه ویژه‌ای دارد و در واقع لازمه ایمان را تشکیل می‌دهد؛ از این رو، قیام و شورش برضد هر حاکمی که به فسق و فساد اقدام می‌کند، امری مجاز شناخته می‌شود، بنابراین، اعتراض به وضع موجود در آموزه‌های مذهب زیدیه نهادینه است.

نداشتن حق تأسیس مدارس دینی برای شیعیان، آزار و شکنجه و زندانی کردن شیعیان و اعدام علمای شیعی، جلوگیری از برگزاری مراسم و آیین‌های تشیع (مانند جشن غدیر و عزاداری روز عاشورا) توهین به ارزش‌ها (مانند تخریب مساجد و به آتش کشیدن علنی و قانونی کتاب‌هایی مانند نهج البلاغه و صحیفه سجادیه)، فقر اقتصادی و انجام نشدن عملیات عمرانی در مناطق زیدیه از دیگر عوامل داخلی ظهور جنبش الحوثی به‌شمار می‌آید.

عوامل خارجی هم در پدید آمدن این جنبش نقش داشتند: اجازه حضور نیروهای نظامی و جاسوسی امریکا از سوی علی عبدالله صالح، اعتراضات

سید حسن الحوثی در بیشتر سخنرانی‌های خود، از امام خمینی ره و انقلاب او نام می‌برد و علاقه شدیدی به جریان‌های شیعی مانند حزب الله لبنان و سید حسن نصرالله داشت. این عالم دینی بر آن بود با محوریت تشیع و ترویج افکار امام خمینی ره در زمینه‌هایی همچون مبارزه با امریکا و اسرائیل، روحیه آگاهی‌بخشی و بیداری را در جوانان و نوجوانان کشورش برانگیزند.

عوامل ظهور جنبش الحوثی‌ها به دو دسته تقسیم می‌شود: عوامل داخلی و عوامل خارجی. آقای محمد احمد دغشی استاد دانشگاه صنعا در این باره می‌گوید:

عامل داخلی، ریشه‌های سیاسی تشیع است که امامت را منحصر به نسل سادات فاطمی می‌داند. همان‌طور که بدرالدین الحوثی می‌گوید انتخاب و دموکراسی یک راه است، اما امامت راه دیگر است و این نشان می‌دهد که در اندیشه‌های حوثی تعریف خاصی از مشروعیت سیاسی وجود دارد (دغشی، ۱۳۸۸: ۴۲).

فراوانی به همراه داشت. مهم‌ترین این اعتراضات را حسین الحوثی در سال ۲۰۰۳ انجام داد و به مقابله با استقرار نیروهای نظامی بیگانه در یمن، وابستگی دولت به امریکا و عربستان و نفوذ بیش از حد وهابیون پرداخت. او معتقد بود نمازی که پس از آن «مرگ بر آمریکا» و «مرگ بر اسرائیل» گفته نشود، از عنایت خداوند دور است؛ از این رو، همیشه بعد از نماز فریادشان به این شعار بلند بود: الله اکبر، الموت لأمريكا، الموت لإسرائيل، اللعنه على اليهود، النصر للإسلام» (see. Zimmerman & Harnisch, 2010).

دکتر عصام العماد یکی از مفتیان سابق وهابیت که به تشیع گرویده است می‌گوید: «اگر انقلاب اسلامی ایران به وقوع نپیوسته بود، مذهب زیدی در یمن از بین رفته بود... فقط با وقوع انقلاب اسلامی و انتشار کتاب‌های شیعه در یمن، زیدی‌ها به مذهب زیدی برگشتند.»

انقلاب اسلامی نه تنها سبب مراجعت مجدد به زیدیه شد، موجب گردید اصول جهادی موجود در فرهنگ

مذهبی آنان پررنگ‌تر از گذشته نمود یابد و جنبش الحوثی از دل گروه‌های شیعی این کشور به یکی از مهم‌ترین نیروهای سیاسی-مذهبی یمن تبدیل شود (تلاشان، ۱۳۹۱: ۱۷).

پس از شهادت سیدحسین الحوثی، پدر بزرگوارش علامه سیدبدرالدین الحوثی از علمای بنام و صاحب تألیف، رهبری جنبش الحوثی را برعهده گرفت. علامه بدرالدین، که از ضعف جسمی فراوان رنج می‌برد، رهبری مجاهدان شیعه یمنی را به پسرش عبدالملک سپرد، اما دست از حمایت و پشتیبانی آشکار از او و مبارزات شیعیان یمن برنداشت. ایشان سرانجام در سن ۸۶ سالگی و هم‌زمان با عید غدیر خم، از بزرگ‌ترین اعیاد شیعیان یمن، بر اثر بیماری تنفسی درگذشت. وهابیون و عوامل عربستان سعودی به قدری از این پیشوای شیعه کینه به دل داشتند که با هجوم تروریستی به مراسم تشیع پیکر او دو تن از تشیع‌کنندگان را به شهادت رساندند.

تألیفات این عالم بزرگ به مکتب امامیه بسیار نزدیک است؛ مثلاً در کتاب

«مَنْ هُمُ الرَّاغِضَةُ» می‌کوشد ثابت کند رافضی‌ها، امامیه و پیروان امام صادق (ع) نیستند، بلکه بنی‌امیه و دشمنان اهل بیت (ع) هستند. ایشان در تألیف دیگر خود با عنوان «أَلْ مُحَمَّدٍ لَيْسَ كُلُّ أَمَةٍ» اثبات می‌کند سادات و اهل بیت (ع)، مقام والایی داشته و دارند.

او در جنگ‌های یمن در سال ۱۹۹۴ و در جریان جنگ داخلی یمن به ایران آمد و همراه فرزند خود حسین الحوثی حدود هفت ماه در شهر قم سکونت گزید و در این مدت آشنایی نزدیک‌تری با حوزه‌های علمیه به دست آورد و با فرهنگ انقلاب اسلامی آشنا گردید. نزدیک شدن افکار و عقاید شیعیان زیدیه، به ویژه انصار الله به شیعیان اثنا عشری را باید مدیون این عالم بزرگوار دانست؛ چرا که اکنون جهانیان، آن‌ها را به شیعه اثنا عشری می‌شناسند.

امروز علامه بدرالدین و سیدحسین الحوثی در میان شیعیان یمن نیستند، اما مکتبی که آنان با الگوبرداری از امام خمینی (ع) در یمن پایه‌گذاری کردند، به حیات خویش ادامه می‌دهد. روزی که شهید سیدحسین الحوثی به همراه سیصد

تا چهارصد شیعه یمنی، دلاورانانه در برابر تجاوزات دولت مرتجع یمن مقاومت کردند و شهید شدند، تصور نمی‌شد، حدود پنج سال بعد، شیعیان یمنی چندان قدرت یابند که رژیم یمن برای سرکوب آنان از ارتش سفاک عربستان سعودی، اسرائیل، ابرقدرتی مانند آمریکا و دیگر کشورهای مزدور عربی کمک بخواهد.

در حال حاضر، سیدعبدالمک الحوثی برادر کوچک سیدحسین، رهبری الحوثی‌ها (انصار الله) را برعهده دارد. ایشان شخصیتی محبوب در میان شیعیان زیدی است که به شجاعت، دلاوری و سخنوری مشهور است و ادامه دهنده راه و اهداف پدر بزرگوار و برادر شهیدش می‌باشد.

مدح شیعیان یمنی در کلام

معصومان (ع)

از دیرباز، پیامبر اکرم (ص) و پیشوایان دینی، یمن و اهل آن را تکریم می‌کردند.

پیامبر اکرم (ص):

رِجَالُ أَهْلِ الْيَمَنِ أَفْضَلُ، أَلَا يَمَانُ يَمَانِي
وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ.

مردمان یمن با فضیلت ترند. ایمان و حکمت، یمنی است (کلینی، ۱۴۰۷ق: ۷۰).

در جای دیگر فرمود:

مَنْ أَحَبَّ أَهْلَ الْيَمَنِ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَبْغَضَ أَهْلَ الْيَمَنِ فَقَدْ أَبْغَضَنِي.

کسی که اهل یمن را دوست بدارد، مرا دوست داشته و کسی که با اهل یمن دشمنی ورزد، با من دشمنی ورزیده است (صدوق، ۱۳۸۹، ج ۲: ۵۴۱).

و همچنین فرمود:

أَهْلُ الْيَمَنِ أَرْقَ قُلُوباً وَأَلَيْنَ أَفْئِدَةً وَأَبْخَعَ طَاعَةً.

مردم یمن رقیق القلب ترین و نرم دل ترین و مطیع ترین مردم اند (مازندرانی، ۱۴۲۹ق، ج ۴: ۲۸۱).

ورود تشیع به یمن به سفر امیر مؤمنان، علی ابن ابی طالب علیه السلام، به این سرزمین باز می گردد. پیامبر حضرت علی علیه السلام را مأمور کرد به یمن برود و به فرمود:

لَأنَّ يَهْدِي اللَّهُ عَلَى بَدِيكَ عَبْدًا مِنْ عِبَادِهِ خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ مِنْ مَشَارِقِهَا إِلَى مَغَارِبِهَا (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۵: ۲۸).

خداوند به دست و راهنمایی تو بنده ای از بندگان خود را هدایت فرماید، بهتر است برای تواز همه دنیا از شرق تا غرب. تأثیر رفتار امیر مؤمنان علی علیه السلام در میان مردم و حکومت داری و عدالت ایشان چنان بود که از آن زمان، همدانی های یمنی از وی جدا نشدند و در زمان خلافت ایشان در کوفه، به آنجا مهاجرت کردند و در رکاب امام علی علیه السلام در جنگ ها جان فشانی کردند.

امیر مؤمنان علی علیه السلام به دلیل ایثار بسیار فراوان قبیله «همدان» در جنگ صفین، شعری در وصف ایشان سرودند:

قَلَوْ كُنْتُ بَوَّاباً عَلَى بَابِ جَنَّةٍ لَقُلْتُ لَهُمْدَانٍ ادْخُلُوا بِسَلَامٍ

اگر من دربان بهشت باشم، بی تردید به قبیله همدان گویم به سلامت داخل شوید (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۳۲: ۴۷۷).

از یاران با وفای حضرت علی علیه السلام که یمنی تبار بود، و در راه ایشان رشادت های بی شماری داشت می توان به مالک اشتر نخعی، عدی بن حاتم الطایی، زهیر بن قین بن قیس، هانی بن عروه، عمار یاسر، اویس قرنی، کمیل بن زیاد، حجر بن عدی،

مقداد بن اسود کندی و عمرو بن حَمَق خزاعی، که امیر مؤمنان علیه السلام درباره اش فرمود: «ای کاش در میان شیعیان من صد نفر مانند تو بودند» (شیخ مفید، ۱۳۸۸: ۱۵)، اشاره کرد که در آسمان تاریخ شیعه بسیار خوش درخشیدند.

شمار در خور توجهی از یمنی ها یاران امام حسن و حسین علیه السلام بودند؛ برخی مورخان بیش از پانزده نفر از شیعیان اهل یمن را در زمره شهدای حماسه عاشورا بر شمرده اند. افزون بر این ها اعضای اصلی نهضت «توابعین» را شیعیان یمنی تشکیل می دادند که بعدها جان خود را بر سر عقیده شان در دفاع از اهل بیت علیهم السلام فدا کردند (ر.ک. منتظر القائم، ۱۳۸۰).

در میان احادیثی که نشانه های ظهور را به حتمی و غیر حتمی تقسیم کرده اند، در روایتی به حتمی بودن قیام یمنی از یمن تصریح شده است. بی شک، این قیام با همراهی و حمایت شیعیان یمن همراه خواهد بود.

امام باقر علیه السلام در پاسخ شخصی که درباره زمان ظهور می پرسید، فرمودند: «هنگام خروج سفیانی از شام و خروج

یمانی از یمن و فرو رفتن (لشگر سفیانی) در سرزمین بیداء» (صدوق، ۱۳۸۹: ۳۳۱).

در آخر الزمان یکی پرچم دار هدایت و فضیلت (یمانی) و دیگری پرچم دار انحراف و تباهی (سفیانی) است؛ سفیانی مدیریت جریان انحطاط و یمانی فرماندهی جریان فضیلت محور را بر عهده دارد.

امام باقر علیه السلام در این باره فرموده اند: و لیس فی الراياتِ رایةٌ اُهدی من رایةِ الیمانی هی رایةٌ هُدی لِآئته یدعو الی صاحبِکم (نعمانی، ۱۳۹۷ه ق: ۲۶۲).

در میان پرچم ها پرچمی هدایت یافته تر از پرچم یمنی نیست، او پرچم هدایت است، زیرا به سوی صاحب شما دعوت می کند.

سخن پایانی

تاریخ نشان داده است که شیعیان یمنی شایستگی های فراوانی داشته، قیامشان ماهیت مقدسی دارد. اکنون که آنان حقیقت مذهب حقّه اثنا عشری را شناخته و به آن متمایل گشته اند، سزاوار است در برابر حمله و حشیانه کشورهای

مزدور عربی، اسرائیل و امریکا، هرگونه حمایت معنوی و دفاعی از قلم گرفته تا سلاح، از این ملت مظلوم به عمل آید. شیعیان یمن از نظر رسانه‌ای مظلوم‌ترین ملت در جهان به حساب می‌آیند. کشورهای مزدور و متجاوز برای مشروع جلوه دادن کشتار زنان و کودکان بی‌گناه یمنی، قیام مظلومان یمن در احیای حقوق اولیه پامال شده‌شان را با طغیان و تجاوز شورشیان داعشی که جز تو حش و خونخواری و کشورگشایی و سلطه‌گری پیامی برای دنیا نداشته است، برابر می‌شمزند و از همه ابزارهای رسانه‌ای که شامل صدها شبکه ماهواره‌ای و هزاران نشریه و تریبون در سراسر جهان است، بهره می‌گیرند تا این

دو جریان را به جهانیان، همانند معرفی کنند. این در حالی است که انصارالله یمن هیچ وقت داعی حکومت نداشت و در طول تجاوزات مزدوران غربی و شرقی، تنها شعارش احیای کمترین حقوق انسانی برای شهروندان یمنی، به خصوص زیدیان بوده است؛ از این رو، بر همه آزادگان جهان ضروری است صدای مظلومیت و حقانیت ایشان را به گوش جهانیان برسانند. هرچند نزدیک است که با ظهور منجی مظلومان جهان، بساط ظلم و خونخواری ستمگران برچیده شود.

وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (شعراء: ۲۲۷)

کتابنامه

- ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۷۸ ق). عیون أخبار الرضا علیه السلام، محقق و مصحح: مهدی لاجوردی، تهران، جهان.
- اصفهانی، ابوالفرج علی بن حسین (۱۴۰۸ ق/ ۱۹۸۷ م). مقاتل الطالبین، بیروت، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات.
- امین، سید محسن (۱۴۰۳ ق). اعیان الشیعه، بیروت، دار التعارف.
- تلاشان، حسن (۱۳۹۱). «انقلاب اسلامی ایران و تأثیر آن بر تحولات ژئوپلیتیک شیعه در یمن»، شیعه‌شناسی، س ۱۰، ش ۴۰.
- بدرالدین، امیر حسین بن (۱۹۷۲ م). العقد الثمین، بیروت، دارمکتبه الحیة.

خزاز رازی، علی بن محمد (۱۴۰۱ق). *کفایة الأثر فی النصّ علی الأئمة الإثنی عشر*، محقق / مصحح: عبداللطیف حسینی کوهکمری، قم، بیدار.

دغشی، محمد احمد (۱۳۸۸). «تبارشناسی الحوثی ها»، دو هفته نامه پگاه حوزه، ش ۲۷۰.

رازی، احمد بن سهل (۱۹۹۵م). *أخبار فتح و خبر یحیی بن عبدالله و أخیه إدريس بن عبدالله*، بیروت، دار القرب الإسلامی.

ربانی گلپایگانی، علی (۱۳۸۱). *فرق و مذاهب کلامی*، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی.

سیحانی، جعفر (۱۴۱۱ق). *بحوث فی الملل والنحل*، قم، مرکز مدیریت.

شیخ مفید (۱۳۸۸ش). *الاختصاص*، تهران، شرکت انتشارات علمی - فرهنگی.

شیخ مفید (۱۴۱۳ه.ق). *الارشاد*، قم، کنگره شیخ مفید.

صدوق، محمد بن علی بن بابویه (۱۳۸۹). *الأمالی*، قم، نسیم کوثر.

صلاح الشرفی القاسمی، احمد بن محمد (۱۴۱۵ق). *عدة الکیاس فی شرح معانی الاساس*، صنعاء، دار الحکمه یمانیه.

کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ق). *اصول کافی*، تهران، دار الکتب الإسلامیه.

مازندرانی، ملا صالح (۱۴۲۹ق)، *شرح کافی*، بیروت، دار التراث العربی.

مجلسی، علامه محمد باقر (۱۴۰۳ق)، *بحار الانوار*، بیروت، دار إحياء التراث العربی.

مرعشی، ظهیر الدین (۱۳۳۳). *تاریخ طبرستان و رویان و مازندران*، تهران، فردوسی.

منتظر القائم، اصغر (۱۳۸۰). *نقش قبائل یمنی در حمایت از اهل بیت علیهم السلام*، قم، بوستان کتاب.

نعمانی، محمد بن ابراهیم [ابن ابی زینب] (۱۳۹۷ق)، *الغیبه*، تصحیح علی اکبر غفاری، تهران، صدوق.

الخصری، انور قاسم (۲۰۰۷). «من دراسة بعنوان: تمر الحوثی فی الیمن و ابعاد التحالف الشیعی الامریکی فی المنحلقه»، منشور بمرکز الجزیره العربیه للدرسات والبحوث.

Zimmerman, katherin and Chris Harnisc (2010).h. "Profile:Al Houthi Movement", AEI's Critical Threats Projects, January 28,2010. Available: [http:// www.criticalthreats.org/yemen/profile-al-houthi-movement](http://www.criticalthreats.org/yemen/profile-al-houthi-movement).